

Ústavní soud dal ombudsmanovi za pravdu a potvrdil, že výkon veřejného opatrovnictví je výkonem přenesené působnosti

27.9.2024 - | Kancelář veřejného ochránce práv

Ombudsman se už v minulosti vymezil proti usnesení Nejvyššího správního soudu (NSS), který v roce 2021 dovodil, že obce nevykonávají veřejné opatrovnictví v přenesené působnosti. Ombudsman navrhl, aby toto rozhodnutí NSS nebylo zveřejněno ve sbírce. Argumentoval, že se NSS odchýlil od ustálené judikatury i praxe veřejného opatrovnictví a fakticky popřel pravomoc ombudsmana dále šetřit stížnosti na veřejné opatrovnictví. NSS však přes jeho výhrady rozhodnutí ve sbírce uveřejnil.

Ombudsman se později prostřednictvím tzv. amicus curiae připojil k ústavní stížnosti původního žalobce proti tomuto rozhodnutí. Ombudsman požádal Ústavní soud, ať rozhodnutí zruší jako protiústavní. K jeho návrhu se připojilo také Ministerstvo vnitra a Ministerstvo spravedlnosti, které se ztotožnilo s argumentací ombudsmana. Ústavní soud stěžovateli i ombudsmanovi následně vyhověl. Ombudsmanovi tak nadále zůstává zachována pravomoc šetřit stížnosti lidí s postižením na veřejné opatrovníky (obce).

Ombudsman rozhodnutí Ústavního soudu vítá. „Pro životy a výkon základních práv opatrovanců je klíčové, aby bylo veřejné opatrovnictví vykonáváno řádně, předvídatelně a jednotně napříč obcemi a kraji. Dotyčný člověk si totiž veřejného opatrovníka nevybírá, ten mu „případně“ zpravidla podle místa jeho bydliště. Je proto dobře, že nám zůstala pravomoc šetřit stížnosti na veřejné opatrovníky. Tuto kompetenci má na starosti můj zástupce Vít Alexander Schorm,“ uvedl ombudsman Stanislav Křeček.

S podobnou argumentací pracuje také Ústavní soud: „Přímo ústavní pořádek a ústavně zaručená práva zakládají pozitivní závazek státu zajistit osobám, jež nejsou schopny za sebe v plném rozsahu právně jednat, pomoc a podporu; nelze-li jejich situaci řešit jinak, může tato pomoc spočívat v ustanovení veřejného opatrovníka. Má-li stát závazek něco učinit, má k tomu zjevně i oprávnění (pravomoc a působnost).“

Ústavní soud též zdůraznil, že „Česká republika je na mezinárodní úrovni vázána i Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. Podle jejího čl. 12 odst. 3 je povinností států přijmout odpovídající opatření, aby umožnily osobám se zdravotním postižením přístup k asistenci, kterou mohou pro uplatnění své právní způsobilosti potřebovat.“ Ombudsman je od roku 2018 orgánem pro monitorování této Úmluvy a dlouhodobě zdůrazňuje právě nutnost jejího naplňování, včetně komplexní úpravy opatrovnictví a podpůrných opatření pro dospělé.[1]

„Zákonodárce je oprávněn kombinovat soukromoprávní a veřejnoprávní metody regulace veřejného opatrovnictví. Není samo o sobě problematické, že primární úprava veřejného opatrovnictví je obsažena v soukromém právu (...). Souběžně s tím může být veřejné opatrovnictví vzhledem k výslovnému rozhodnutí zákonodárce pokládáno i za výkon přenesené působnosti; tato činnost obcí tak může podléhat kontrole ze strany správních orgánů, jakož i veřejného ochránce práv,“ stojí v nálezu Ústavního soudu.

Zprávy o šetření individuálních podnětů na postup veřejných opatrovníků ombudsman zveřejňuje v Evidenci stanovisek ochránce.

[1] Více informací například v legislativním doporučení, které je uvedeno na straně 16 ve Výroční zprávě za rok 2023.

- Nález Ústavního soudu
- Vyjádření veřejného ochránce práv jako amici curiae
- Informační leták Opatrovník

https://www.ochrance.cz/aktualne/ustavni_soud_dal_ombudsmanovi_za_pravdu_a_potvrdil_ze_vykon_veřejneho_opatrovnictvi_je_vykonem_prenesene_působnosti